

101 λέξεις και φράσεις από την εκκλησιαστική γλώσσα.

Από : <https://sarantakos.wordpress.com/> / Γράφει ο Αλέξης Τ...

Όταν ξεκίνησα να γράψω αυτό το σημείωμα και άρχισα να αναζητώ λέξεις και φράσεις προερχόμενες από την εκκλησιαστική ζωή και γραμματεία, έμεινα έκπληκτος ανακαλύπτοντας πόσο πολλές είναι οι καθημερινές μας φράσεις που έχουν φανερή ή λιγότερο φανερή θρησκευτική-εκκλησιαστική προέλευση. Φαίνεται ότι η επίδραση της θρησκείας και της ορθόδοξης χριστιανικής εκκλησίας ειδικότερα στην καθημερινή ζωή των Ελλήνων ήταν και είναι πολύ πιο έντονη από όσο φανταζόμαστε. Ας σκεφτούμε απλά ότι για αιώνες ολόκληρους, σε εποχές που το μεγαλύτερο μέρος του ελληνικού λαού ήταν αναλφάβητο, οι λειτουργίες της εκκλησίας, τα τροπάρια και τα κείμενα των ευαγγελίων ήταν η μοναδική πηγή της λόγιας γλώσσας με την οποία ερχόταν σε επαφή ο πολύς κόσμος. Αποτέλεσμα αυτού είναι όλη αυτή η φρασεολογία η οποία σιγά-σιγά από τα ιερά κείμενα πέρασε στη λαϊκή γλώσσα, συχνά μεταπλάστηκε, άλλαξε μορφή ή και σημασία.

Κύρια πηγή της φρασεολογίας αυτής είναι βέβαια η Βίβλος, δηλαδή η Παλαιά και η Καινή Διαθήκη με αρκετές εκφράσεις να περιέχονται αυτούσιες σε αυτήν και αρκετές άλλες να έχουν πλαστεί εκ των υστέρων με βάση εδάφια

της βιβλικής αφήγησης. Δευτερεύουσα πηγή, αλλά όχι ασήμαντη, είναι οι ακολουθίες της εκκλησίας, τα τροπάρια, οι ύμνοι και όλα γενικώς τα λατρευτικά κείμενα.

Ο κατάλογος που ακολουθεί περιλαμβάνει τις πιο κοινές από αυτές τις εκφράσεις, αλλά σίγουρα όχι όλες. Υπάρχουν και άλλες που σκόπιμα παρέλειψα, είτε γιατί λέγονται σπάνια πλέον, είτε γιατί δεν με έπεισε η θρησκευτική-βιβλική τους προέλευση. Και σίγουρα υπάρχουν και κάποιες που θα ξέφυγαν γιατί “ουδείς αναμάρτητος ειμή μόνον ο Θεός” για να μείνουμε και εντός κλίματος!

Ας τις δούμε λοιπόν μία-μία με σύντομη επεξήγηση. Σε όσες από αυτές είναι βιβλικές παρέθεσα και το πρωτογενές κείμενο, το εδάφιο δηλαδή στο οποίο τις συναντάμε.

1. Μνήσθητί μου Κύριε!: Επί λέξη σημαίνει “θυμήσου με Κύριε”. Το είπε ο ένας από τους δύο ληστές που σταυρώθηκαν μαζί με το Χριστό. Στον λαϊκό λόγο χρησιμοποιείται ως έκφραση απορίας και κατάπληξης για κάτι παράξενο που βλέπουμε ή ακούμε, συχνά και με την μορφή “Μήστητί μου Κύριε!”. Από το κατά Λουκάν Ευαγγέλιο: (Λουκ., κγ', 42) καὶ ἔλεγε τῷ Ἰησοῦ· μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.

2. Μάχαιραν ἔδωσες μάχαιραν θα λάβεις: Τυποποιημένη παροιμιακή έκφραση που σημαίνει “ὅποιος κάνει κακό πληρώνεται με τον ίδιο τρόπο”. Δεν υπάρχει αυτούσια στα ευαγγέλια αλλά προέρχεται από ένα επεισόδιο τη στιγμή της σύλληψης του Ιησού. Κάποιος από τη συνοδεία του Χριστού ἔβγαλε ἕνα μαχαίρι και ἔκοψε τὸ αὐτὶ τοῦ δούλου τοῦ ἀρχιερέα που πήγε να τον συλλάβει (Ματθ., κστ', 51-52) καὶ ἰδοὺ εἷς τῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπέσπασε τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ πατάξας τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον. τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀπόστρεψόν σου τὴν μάχαιραν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς· πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μαχαίρᾳ ἀποθανοῦνται. Ὁ Ἰωάννης, που εξιστορεῖ κι αυτός το περιστατικό, ἀποδίδει τὴν πράξη στον Πέτρο (Ἰωαν., ιη', 10-11): Σίμων οὖν Πέτρος ἔχων μάχαιραν εἴλκυσεν αὐτήν, καὶ ἔπαισε τὸν τοῦ ἀρχιερέως δοῦλον καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον τὸ δεξιόν· ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ Μάλχος. εἶπεν

οὖν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ· βάλε τὴν μάχαιραν εἰς τὴν θήκην· τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέ μοι ὁ πατήρ, οὐ μὴ πῖω αὐτό;

3. Οφθαλμόν ἀντί οφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντί ὀδόντος: Φράση ἀπὸ τῆ Παλαιᾶ Διαθήκη που σημαίνει νὰ ανταποδίδουμε ἐκδικητικὰ τὸ κακὸ που μας ἔκαναν με ἀντίστοιχο κακὸ, νὰ “πληρώνουμε με τὸ ἴδιο νόμισμα” αὐτὸν που μας ἔβλαψε. (Λευιτ., κδ’: 20) σύντριμμα ἀντὶ συντρίμματος, ὀφθαλμόν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, καθότι ἂν δῶ μῶμον τῷ ἀνθρώπῳ, οὕτω δοθήσεται αὐτῷ.

4. Τα τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι: Σημαίνει νὰ ἀποδίδουμε με ὀρθὸ καὶ δίκαιο τρόπο τὸ καθετί σε αὐτὸν που ἀρμόζει. Ἀπὸ τὸ κατὰ Ματθαῖον Ευαγγέλιο (κβ’:21) λέγουσιν αὐτῷ· Καίσαρος. τότε λέγει αὐτοῖς· ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ.

5. Ζωὴ χαρισάμενη: Ἐκφραση που ἔχει προκύψει ἀπὸ τὸ τροπᾶριο τῆς Ἀνάστασης με παραποίηση τῆς σημασίας. Ἐνῶ τὸ τροπᾶριο λέει “ζωὴν χαρισάμενος” που σημαίνει “χαρίζοντας ζωὴ” (ὁ Χριστός) ὁ λαὸς τὸ ἔκανε “ζωὴ χαρισάμενη” καὶ ἐννοεῖ με αὐτὸ ζωὴ γεμάτη χαρὲς. Λέμε π.χ. “αὐτὸς περνᾷ ζωὴ χαρισάμενη” καὶ ἐννοοῦμε ζωὴ χαρούμενη καὶ εὐτυχισμένη. Στὴν πραγματικότητᾳ ἐπίθετο “χαρισάμενος” με αὐτὴ τὴ σημασία δὲν ὑπάρχει.

6. Τα καλὰ καὶ συμφέροντα: Τὴ διατυπώνει ὁ ἱερέας στὴ Θ. Λειτουργία, εὐχόμενος ὅ,τι εἶναι καλὸ καὶ συμφέρον γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ψυχῶν μας (“Τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταις ψυχαῖς ἡμῶν”). Χρησιμοποιεῖται ὅμως διαφορετικὰ στὴ λαϊκὴ ἐκφραση γιὰ νὰ σημειώσῃ ὅτι ἐνεργοῦμε σύμφωνα με τὸ προσωπικὸ (υλικὸ) συμφέρον, συχνὰ καὶ ὡς ψόγος πρὸς τὴν ἐκκλησία ὅτι προωθεῖ τὸν ὠφελιμισμὸ.

7. Ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασιν τι ποιούσιν: Λόγια που εἶπε ὁ Χριστὸς πάνω στὸ σταυρὸ γιὰ τοὺς σταυρωτὲς του, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Πατέρα, ζητώντας νὰ μὴν τοὺς τιμωρήσῃ γιὰ τὴν πράξη τοὺς αὐτὴ με τὸ ἐλαφρυντικὸ πως δὲν εἶχαν ἐπίγνωση τῶν πράξεών τους. (Λουκ., κγ’: 34) ὁ δὲ

Ἰησοῦς ἔλεγε· πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσι. διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔβαλλον κλῆρον.

8. Μέγας εἶσαι Κύριε και θαυμαστά τα ἔργα σου!: Λέμε εκφράζοντας θαυμασμό ή απορία για κάτι. (Ευχή του Μεγάλου Αγιασμού). Μέγας εἶσαι, Κύριε, και θαυμαστά τα ἔργα Σου, και ουδείς λόγος θα ἀρκέσει προς ὕμνο των θαυμασίων Σου...

9. Του ἔψαλε τον ἐξάψαλμο: Η φράση σημαίνει “του τα ἔψαλε για τα καλά” ή “του ἔριξε μια γερή κατσάδα”. Ο Εξάψαλμος αποτελείται ἀπό ἔξι Ψαλμούς της Παλαιάς Διαθήκης τους Ψαλμούς 3, 37, 62, 87, 102, 142 και διαβάζεται στην ἀρχή της λειτουργίας του Ὁρθρου. Πήρε αὐτή τη σημασία ἴσως επειδή θεωρεῖται μακρὺς και κουραστικός.

10. Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι: Ἀπό το κατά Ματθαῖον Ευαγγέλιο και την ἐπί του ὄρους ομιλία του Χριστοῦ. Στην τρέχουσα χρήση ειρωνευόμαστε με τη φράση αὐτή τους ἀφελείς ή ἀδιάφορους. (Ματθ., ε΄, 3) μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

11. Θεοῦ Κύριε φυλακὴν τῷ στόματί μου: Ὄταν ἀναγκαζόμαστε να ξεστομίσουμε κάποια “ἀπαγορευμένη” λέξη ή κάτι που θεωρούμε ὅτι εἶναι μεγάλη ἀσέβεια. (Ψαλμός ρμ΄, 3) τοῦ, Κύριε, φυλακὴν τῷ στόματί μου καὶ θύραν περιοχῆς περὶ τὰ χεῖλη μου.

12. Σόδομα και Γόμορρα!: Δεν ὑπάρχει αὐτούσια στη Βίβλο ἀλλὰ προφανῶς ἀναφέρεται στην ἱστορία των Σοδόμων και Γομόρρων, των δύο χωριῶν που κατέστρεψε ο Θεός στην Παλαιά Διαθήκη λόγω της ἀχαλίνωτης και ἀμαρτωλῆς ζωῆς των κατοίκων τους. Λέγεται για μία κατάσταση ὅπου επικρατεῖ ἔσχατη ἀνηθικότητα. Ἐγινε διάσημη ἀπό τη σχετική ἀτάκα της Σαπφῶς Νοταρά στον παλιό ἐλληνικό κινηματογράφο: “Ἐδῶ μέσα γίνονται Σόδομα και Γόμορρα!”.

13. Αρμαγεδδών: Λέξη της Αποκάλυψης του Ιωάννη. Είναι ο τόπος στον οποίο θα γίνει η τελική μάχη μεταξύ καλού και κακού. Στην τρέχουσα γλώσσα χρησιμοποιείται για να δηλώσει μεγάλη καταστροφή, κυριολεκτικά ή (συνηθέστερα) μεταφορικά, π.χ. “Αρμαγεδώνα στις εργασιακές σχέσεις φέρνει το νέο νομοσχέδιο της κυβέρνησης” Η λέξη Αρμαγεδών εμφανίζεται μόνο μία φορά στην Αγία Γραφή, στην Αποκάλυψη ιστ΄, 16: καὶ συνήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον Ἑβραϊστὶ Ἄρμαγεδών.

14. Επί ξύλου κρεμάμενος: Λέγεται μεταφορικά για κάποιον που είναι απροστάτευτος, σε πολύ δυσχερή θέση: «έμεινε τελείως αβοήθητος, επί ξύλου κρεμαμένος». (Γαλάτ., γ΄, 13. Φράση που εννοεί τη σταυρική θυσία του Ιησού) Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα· γέγραπται γάρ· **ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου.** Πιο γνωστή έχει γίνει η φράση από τον ύμνο της Μεγάλης Πέμπτης «Επί ξύλου, βλέπουσα, κρεμάμενον, Χριστέ, (...) η σέ ασπόρως τεκούσα εβόα πικρῶς» ενώ στην εδραίωση της φράσης συνέβαλε και ο πασίγνωστος ύμνος «Σήμερον κρεμάται ἐπὶ ξύλου ὁ ἐν ὕδασι τὴν γῆν κρεμάσας» [βλ. και ειδικό άρθρο για τη φράση αυτή].

15. Μετά φόβου Θεού: Από τη Θεία Λειτουργία. Είναι τα λόγια που λέει ο ιερέας όταν καλεί τους πιστούς στη Θεία Κοινωνία: “Μετά φόβου Θεού, πίστεως και αγάπης προσέλθετε” Στη λαϊκή φρασεολογία χρησιμοποιείται όταν δεν είμαστε σίγουροι για κάτι και το κάνουμε με δισταγμό και με το φόβο της αποτυχίας.

16. Ανάστα ο Κύριος: Στη λαϊκή γλώσσα περιγράφει μια κατάσταση όπου όλα είναι άνω-κάτω, π.χ. “μπήκα μέσα στο σπίτι και ήτανε όλα ανάστα ο Κύριος”. Η φράση προέρχεται από τους Ψαλμούς (Ψαλμός πα΄, 8) ανάστα, ὁ Θεός, κρίνων τὴν γῆν, ὅτι σὺ κατακληρονομήσεις ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι, και ψάλλεται το πρωί του Μεγάλου Σαββάτου κατά την “πρώτη Ανάσταση”. Κλασικό παράδειγμα παρερμηνείας, αφού η λέξη “ανάστα” συνδέθηκε παρετυμολογικά με την αναστάτωση, ενώ στην Αγία Γραφή δηλώνει την ανάσταση.

17. Άρον άρον: Λέγεται για κάτι βιαστικό και επείγον. Από το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο. Από το “άρον, άρον σταύρωσον αυτόν” που κραύγαζε ο όχλος πλάστηκε η επιρρηματική φράση “άρον άρον” που σημαίνει βιαστικά, βεβιασμένα (Ιωαν., ιθ', 15) οί δέ έκραύγασαν· άρον άρον, σταύρωσον αυτόν.

18. Διαρρηγνύει τα ιμάτιά του: Λέγεται όταν κάποιος καταλαμβάνεται από “ιερή αγανάκτηση” (ίσως και υποκριτικά) και προσπαθεί να μας πείσει με κάθε τρόπο για το δίκιο του. Από το κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο (Ματθ. κστ', 65) τότε ό άρχιερεύς διέρρηξε τὰ ιμάτια αυτού λέγων ότι έβλασφήμησε· τί έτι χρείαν έχομεν μαρτύρων; Ίδε νύν ήκούσατε τήν βλασφημίαν αυτού.

19. Ανακατεμένος ο ερχόμενος: Για να τονίσουμε μια μεγάλη ακαταστασία, (παρωδία απ' το ευαγγέλιο του Ματθαίου: Ευλογημένος ο ερχόμενος. Ματθ., κα', 9) οί δέ όχλοι οί προάγοντες και οί άκολουθοῦντες έκραζον λέγοντες· ώσαννά τῷ υιῷ Δαυΐδ· **εύλογημένος ό έρχόμενος έν όνόματι Κυρίου.**

20. Άξιος ο μισθός σου: Λέμε για να αναγνωρίσουμε την αξία της πράξης κάποιου, πολλές φορές και ειρωνικά, (Λουκ., ι', 7) έν αύτῇ δέ τῇ οίκία μένετε έσθίοντες και πίνοντες τὰ παρ' αυτών· άξιος γάρ ό έργάτης του μισθοῦ αυτού έστι·

21. Μάννα εξ ουρανού: Το θείο δώρο που έρχεται εκεί που δεν το περιμένουμε. Δεν υπάρχει αυτούσια ως φράση στη Βίβλο αλλά αναφέρεται στον άρτο (“μάννα”) που έστειλε ο Θεός στους Εβραίους για να μην πεθάνουν από την πείνα στην έρημο. (Εξοδ. ιστ', 4) είπε δέ Κύριος προς Μωυσήν· ίδου έγώ ὕω ὑμῖν άρτους έκ του ούρανοῦ, και έξελεύσεται ό λαός και συλλέξουσι τὸ τῆς ήμέρας εις ήμέραν, ὅπως πειράσω αυτούς, ει πορεύσονται τῷ νόμῳ μου ή οὔ· και (Εξοδ., ιστ', 31) και έπωνόμασαν οί υιοί Ισραήλ τὸ ὄνομα αυτού, μάν· ἦν δέ ὡσει σπέρμα κορίου λευκόν, τὸ δέ γεῦμα αυτού ὡς έγκρίς έν μέλιτι.

22. Αιωνία του η μνήμη: Φράση από τη νεκρώσιμη ακολουθία όπου επαναλαμβάνεται αρκετές φορές. Αναφέρεται σε κάτι (έμψυχο ή και άψυχο) που έχει τερματίσει τη ζωή του ή είναι οριστικά χαμένο.

23. Τετέλεσται: Λέξη που σημαίνει “τελείωσε” και λέγεται για να να δείξει το οριστικό τέλος, τον θάνατο. Από το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο (Ιωαν. ιθ', 30) ὅτε οὖν ἔλαβε τὸ ὄξος ὁ Ἰησοῦς εἶπε, τετέλεσται, καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέδωκε τὸ πνεῦμα. Η θεολογική ερμηνεία είναι ότι με τη λέξη αυτή ο Χριστός δήλωσε ότι τελείωσε την αποστολή του στον κόσμο, ότι εκπλήρωσε αυτό για το οποίο είχε σταλθεί από τον Θεό.

24. Παρέδωσε το πνεύμα: Η στιγμή που ο Χριστός πέθανε ως άνθρωπος πάνω στο σταυρό. Φράση συνώνυμη με το “πέθανε” (Ιωάν., ιθ', 30). ὅτε οὖν ἔλαβε τὸ ὄξος ὁ Ἰησοῦς εἶπε, τετέλεσται, καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέδωκε τὸ πνεῦμα.

25. Επιούσιος, αγωνίζεται για τον επιούσιο: Στη λαϊκή φρασεολογία επιούσιος είναι το μεροκάματο (Ματθ., στ', 11, από το «Πάτερ ημών») τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον·).

26. Βρώμα κι δυσωδία: Παρεξηγημένη έκφραση από τη νεκρώσιμη ακολουθία. Στο λαϊκό λόγο εννοούμε “βρομιά και δυσοσμία” ή μεταφορικά “βρομερή υπόθεση”. Στη νεκρώσιμη ακολουθία λέει “γυμνά οστά ο άνθρωπος, σκωλήκων βρώμα και δυσωδία”. (Ακολουθία Δαμασκηνού), και εννοεί “τροφή σκουληκιών και δυσοσμία”. “Βρώμα” δηλαδή είναι η τροφή και όχι η βρομιά. [Άρθρο με αναφορά στην έκφραση και στην ορθογραφία της λέξης βρόμικος].

27. Άσωτος υιός: Λέγεται για κάποιον που σπατάλησε το βιός του ή ζούσε αλόγιστα. Επίσης συχνά γι' αυτόν που αφού έχει αποχωρήσει από κάπου (π.χ. πολιτικό κόμμα) επιστρέφει σ' αυτό μετανιωμένος (“επέστρεψε σαν άσωτος υιός”) (Παραβολή ασώτου, Λουκ., ιε', 11-32).

28. Κορβανάς: Ο δημόσιος κορβανάς, το δημόσιο ταμείο. Αραμαϊκή λέξη, που σημαίνει ταμείο. Αναφέρεται στον Ιούδα όταν μεταμεληθείς επέστρεψε τα αργύρια της προδοσίας. (Ματθ., κζ', 6) οί δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπον· οὐκ ἔξεστι βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστι.

29. Οι παροικούντες την Ιερουσαλήμ: Αυτοί που γνωρίζουν κάποια πράγματα “εκ των έσω”. Το λέμε για να δείξουμε ότι κάποια πράγματα είναι γνωστά “στους παροικούντες την Ιερουσαλήμ” δηλαδή σ’ αυτούς που κινούνται μέσα σε κάποιο συγκεκριμένο χώρο ή περιβάλλον. Δεν υπάρχει αυτούσια στο ευαγγέλιο αλλά πλάστηκε εκ των υστέρων από το παρακάτω εδάφιο (Λουκ., κδ', 18. Εμφάνιση Ιησού μετά την Ανάσταση σε μαθητές του και απορία του Κλεόπα). ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εἷς, ὃ ὄνομα Κλεόπας, εἶπε πρὸς αὐτόν· σὺ μόνος παροικεῖς ἐν Ἱερουσαλήμ καὶ οὐκ ἔγνωσ τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις;

30. Του ἔψαλε τον αναβαλλόμενο: Του τα έψαλε για τα καλά, τον επέπληξε αυστηρά. Προέρχεται από τον εσπερινό της Μεγάλης Παρασκευής όπου ψάλλεται ένα τροπάριο με στίχους από τον Ψαλμό 103, «Σε τον αναβαλλόμενον το φως ὡσπερ ἰμάτιον» (Ψαλμοί, ργ', 2) ἀναβαλλόμενος φῶς ὡς ἰμάτιον, ἐκτείνων τὸν οὐρανὸν ὡσεὶ δέρριν·

31. Ἦρθε μετά βαΐων και κλάδων: Ἦρθε μεγαλοπρεπώς, με όλες τις τιμές: (μετά βαΐων και κλάδων ύμνοις κραυγάζοντες. Από τη λειτουργία της Κυριακής των Βαΐων). Αναφέρεται στη θριαμβευτική είσοδο του Ιησού στα Ιεροσόλυμα.

32. Κρανίου τόπος: Τόπος καταστροφών, εκτελέσεων, χωρίς ζωή. Συνηθισμένο ως κλισέ για να αποδώσει την εικόνα που παρουσιάζει μια περιοχή μετά από μια μεγάλη καταστροφή, πυρκαγιά κλπ. Απόδοση στα ελληνικά της εβραϊκής λέξης Γολγοθά = τόπος εκτελέσεως [Άρθρο για τη λέξη

Γολγοθάς] (Ματθ., κζ', 33). Καὶ ἔλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθαῖ, ὃ ἐστὶ λεγόμενος κρανίου τόπος, καὶ (Ιωάν., ιθ', 17) Παρέλαβον δὲ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἤγαγον· καὶ βαστάζων τὸν σταυρὸν αὐτοῦ ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον κρανίου τόπον, ὃς λέγεται Ἑβραϊστὶ Γολγοθαῖ.

33. Κύριε ελέησον: Το λέμε ως δήλωση απορίας ή έκπληξης και συνοδεύεται συνήθως από σταυροκόπημα. Φράση που επαναλαμβάνεται τακτικά στη Θεία Λειτουργία και έχει περάσει στον καθημερινό λόγο.

34. Πανταχού παρών: Αυτός που “είναι παντού”, που τον βρίσκουμε συνεχώς μπροστά μας ό,τι κι αν κάνουμε. Από την προσευχή του “Παρακλήτου” Βασιλεύ ουράνιε, παράκλητε,... ...ο πανταχού παρών και τα πάντα πληρών...

35. Εν τόπω χλοερών: Λέγεται για κάποιον που έχει πεθάνει. (Από τη νεκρώσιμη ακολουθία). ...ανάπαυσον την ψυχήν του κεκοιμημένου δούλου σου[.....], εν τόπω φωτεινώ, εν τόπω χλοερών, εν τόπω αναψύξεως, ένθα απέδρα οδύνη, λύπη και στεναγμός.

36. Αμαρτίαι γονέων παιδεύουσι τέκνα: Λέγεται, όταν ταλαιπωρούνται τα παιδιά από αμέλειες ή σφάλματα των γονιών τους. Η φράση δεν υπάρχει αυτούσια στη Βίβλο αλλά προέρχεται από σχετικό εδάφιο της Εξόδου (Εξοδ., κ', 5). οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς οὐδὲ μὴ λατρεύσης αὐτοῖς ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος ὁ θεός σου θεὸς ζηλωτῆς ἀποδιδοὺς ἀμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα ἕως τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς τοῖς μισοῦσίν με.

37. Ἐμεινε στήλη ἄλατος: Το λέμε για κάποιον που έμεινε άναυδος ή κατάπληκτος από κάτι που είδε ή άκουσε. Αναφέρεται στην ιστορία με τα Σόδομα και τα Γόμμορα όπου ο Θεός είπε στον Λωτ να πάρει την οικογένειά του και να τα εγκαταλείψουνε πριν τα καταστρέψει. Του έδωσε εντολή κανείς τους να μην γυρίσει να κοιτάξει τι συμβαίνει. Η γυναίκα του Λωτ από περίεργεια παράκουσε την εντολή και γύρισε να κοιτάξει με αποτέλεσμα να

μεταμορφωθεί σε στήλη άλατος (Γεν., ιθ', 24-26) και Κύριος ἔβρεξεν ἐπὶ Σόδομα καὶ Γόμορρα θεῖον, καὶ πῦρ παρὰ Κυρίου ἐξ οὐρανοῦ καὶ κατέστρεψε τὰς πόλεις ταύτας καὶ πᾶσαν τὴν περίχωρον καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν ταῖς πόλεσι καὶ τὰ ἀνατέλλοντα ἐκ τῆς γῆς. καὶ ἐπέβλεψεν ἡ γυνὴ αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἐγένετο στήλη ἄλός.

38. Απ' τον καιρό του Νώε: Παραπέμπει με διάθεση υπερβολής σε γεγονότα πολύ παλιά. Από τη γνωστή ιστορία της Παλαιάς Διαθήκης για το Νώε και τον κατακλυσμό. (Γεν., στ', 9) Αὐται δὲ αἱ γενέσεις Νῶε· Νῶε ἄνθρωπος δίκαιος, τέλειος ὢν ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ· τῷ Θεῷ εὐηρέστησε Νῶε.

39. Ἐμεινε εκτός νυμφώνος: Λέγεται για κάποιον που έχασε την ευκαιρία ή έμεινε έξω από κάτι. (Ματθ., κε', 1-13. Παραβολή των δέκα παρθένων). Δεν υπάρχει ως αυτοτελής φράση.

40. Το μεν πνεύμα πρόθυμον, η δε σαρξ ασθενής: Λέγεται όταν ενώ είμαστε πρόθυμοι για κάτι, δεν έχουμε τη σωματική δύναμη ή αντοχή που απαιτείται για να το κάνουμε. Το είπε ο Ιησούς όταν βρήκε τους μαθητές του να κοιμούνται, λίγο πριν τον συλλάβουν στον κήπο της Γεσθημανή. (Μαρκ., ιδ', 38) γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής.

41. Απολωλός πρόβατο: Λέγεται για ανθρώπους που έχουν χαθεί ή έχουν παραστρατήσει, συχνά και ειρωνικά. Από το κατά Λουκάν Ευαγγέλιο (Λουκ., ιε', 6) καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας λέγων αὐτοῖς· συγχάρητέ μοι ὅτι εὑρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός.

42. Ο αναμάρτητος πρώτος τον λίθον βαλέτω: Φράση από το κατά Ιωάννην ευαγγέλιο που είπε ο Χριστός όταν το πλήθος θέλησε να λιθοβολήσει μία γυναίκα που είχε κατηγορηθεί για μοιχεία. Όποιος είναι αναμάρτητος ας ρίξει την πρώτη πέτρα. (Ιωαν., η', 7) ὡς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες αὐτόν,

άνεκυψε καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος βαλέτω λίθον ἐπ’ αὐτήν.

43. Κοντός ψαλμός αλληλούια: Παροιμία. Λέγεται για κάτι που τελειώνει σύντομα. Η εβραϊκή λέξη «αλληλούια», σημαίνει «υμνεύετε τον Κύριο» και χρησιμοποιείται ως επωδός εκκλησιαστικών ὕμνων.

44. Αυτός λύνει κι δένει: Ὅποιος ἔχει πολλά μέσα, γερό δόντι, είναι ἄνθρωπος της εξουσίας. Προέρχεται ἔμμεσα ἀπὸ το κατὰ Ματθαῖον Ευαγγέλιο (Ματθ., ιη΄, 18). Ἄμην λέγω ὑμῖν, ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ.

45. Αυτός χτίζει στην ἄμμο: Λέγεται για κάποιον που ματαιοπονεί, που φτιάχνει κάτι που δεν ἔχει γερές βάσεις και πρόκειται να καταρρεύσει σύντομα. (Ματθ., ζ΄, 26). καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτοὺς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ὠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἄμμον·

46. Βίος κι πολιτεία: Ἐκφραση που προέρχεται ἀπὸ τη γλῶσσα της εκκλησίας και στην κυριολεξία χρησιμοποιεῖται για να δηλώσει την λεπτομερὴ εξιστόρηση της ζωῆς αγίων. Σαν λαϊκὴ ὅμως ἐκφραση συνήθως λέγεται για τονιστεῖ η πολυτάραχη ζωὴ κάποιου. (Αυτός είναι βίος και πολιτεία).

47. Δεν ξέρει η αριστερά σου τι ποιεῖ η δεξιά σου: Για κάτι που γίνεται κρυφά, διακριτικά. Φράση ἀπὸ την ἐπὶ του ὀρους ομιλία, ὅπου γίνεται λόγος για την ἐλεημοσύνη. (Ματθ., στ΄, 3) σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην μὴ γνώτω ἡ ἄριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου.

48. Δάσκαλε που δίδασκες και νόμο δεν εκράτεις: Παροιμία που βασίζεται σε εδάφιο από την Καινή Διαθήκη και συγκεκριμένα από την προς Ρωμαίους επιστολή του Παύλου. Λέγεται για κάποιον που δίνει συμβουλές στους άλλους και για τον εαυτό του τις ξεχνά. (Ρωμ., β', 21) ὁ οὖν διδάσκων ἕτερον σεαυτὸν οὐ διδάσκεις; ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν κλέπτεις;

49. Είναι μη μου ἄπτου: Λέγεται ειρωνικά για ανθρώπους που προσέχουν πολύ την εμφάνισή τους ή που είναι υπερβολικά ευαίσθητοι και εύθικτοι. Φράση που είπε ο Χριστός στη Μαρία τη Μαγδαληνή μετά την Ανάσταση. Κυριολεκτικά σημαίνει μη με αγγίζεις. (Ιωαν., κ', 17.) λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· μή μου ἄπτου· οὕτω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα μου· πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου καὶ εἶπὲ αὐτοῖς· ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν, καὶ Θεὸν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν.

50. Δεν είναι ἄξιος ούτε τα κορδόνια να μου λύσει: Δεν είναι ικανός για τίποτα. Δεν μπορεί να συγκριθεί με μένα. Από το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο. Το είπε ο Ιωάννης ο Πρόδρομος προφητεύοντας την έλευση του Χριστού (Ιωαν., α', 27) αὐτός ἐστὶν ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, οὗ ἔγὼ οὐκ εἰμὶ ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος.

51. Φωνή βοῶντος εν τη ἐρήμῳ: Πρόκειται για προφητεία του Ησαΐα, ότι δηλαδή ο ερχομός του Ιησού θα προαναγγελθεί από κάποιον που κηρύττει στην έρημο, η οποία επαληθεύτηκε με τον Ιωάννη τον Πρόδρομο. Αναφέρεται σε τρία από τα τέσσερα ευαγγέλια (Ματθ., γ', 3, Μαρκ., α', 3 και Ιωαν., α', 23) Σαν έκφραση λέγεται με αλλαγμένη σημασία, για κάποιον που φωνάζει, συνήθως προειδοποιώντας για κάτι, αλλά δεν τον λαμβάνουν υπόψιν, δεν τον ακούει κανείς. εἶπον οὖν αὐτῷ· τίς εἶ; ἵνα ἀποκρισὶν δῶμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς· τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ; ἔφη· ἐγὼ **φωνή βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, εὐθύνατε τὴν ὁδὸν Κυρίου**, καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφήτης. (από το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο).

52. Δόξα σοι ο Θεός: Ανακουφιστική αναφώνηση. Φράση που χρησιμοποιούμε συχνά στην καθημερινή ομιλία για να δηλώσουμε ότι όλα πηγαίνουν καλά, κατ' ευχήν, π.χ.: Ύστερα από τόσα χρόνια ξανάσανα, είπα δόξα σοι ο Θεός. Πρόκειται για φράση που επαναλαμβάνεται συχνά στην εκκλησιαστική λατρεία σε διάφορους ύμνους, ακολουθίες κλπ.

53. Εν ριπή οφθαλμού: Φράση που σημαίνει “πάρα πολύ γρήγορα”, “αστραπιαία”. Είναι παρμένη από την πρώτη επιστολή προς Κορινθίους του Παύλου (Προς Κορινθίους Α, ιε', 52) ἐν ἀτόμῳ, ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι· σαλπίζει γάρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι, καὶ ἡμεῖς ἀλλαγώμεθα.

54. Ο γέγραφα, γέγραφα: Τη φράση αυτή την είπε ο Πιλάτος στους Ιουδαίους αρχιερείς όταν τον επισκέφτηκαν και του ζήτησαν να αλλάξει την επιγραφή που είχε τοποθετηθεί πάνω στο σταυρό του Ιησού και η οποία έγραφε στα Ελληνικά, Εβραϊκά και Ρωμαϊκά: «Ιησούς ο Ναζωραίος ο βασιλεύς των Ιουδαίων». Έχει γίνει παροιμιώδης και λέγεται από κάποιον που αρνείται να “πάρει πίσω” κάτι που έχει γράψει ή που έχει πει (Ιωαν., ιθ', 22) ἔλεγον οὖν τῷ Πιλάτῳ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Ἰουδαίων· μὴ γράφε, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπε, βασιλεὺς εἰμι τῶν Ἰουδαίων. ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος· ὁ γέγραφα, γέγραφα.

55. Με πέρασε από γενεές δεκατέσσερες: Με επέπληξε, μου είπε πολλά, μου μίλησε άσχημα. Προέρχεται από το πρώτο κεφάλαιο του κατά Ματθαίον ευαγγελίου όπου εξιστορείται το γενεαλογικό δέντρο του Ιησού (Ματθ. α', 17) Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραάμ ἕως Δαυῖδ γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ Δαυῖδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες.

56. Από τον Άννα στον Καϊάφα: Με στέλνουν από τον έναν στον άλλο, με ταλαιπωρούν άδικα και χωρίς λόγο. Παραπέμπει στη ταλαιπωρία που

υπέστη ο Ιησούς μετά τη σύλληψή του, όταν τον πήγαν στον αρχιερέα Άννα αρχικά και μετά στον Καϊάφα. (Ιωαν., ιη΄, 24). απέστειλεν αὐτὸν ὁ Ἄννας δεδεμένον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα.

57. Έδωσα από το υστέρημά μου: Έδωσα κάτι πάνω από τις δυνατότητες και τις δυνάμεις μου. Φράση του Ιησού για την προσφορά της χήρας από το υστέρημά της. (Λουκ., κα΄, 4) ἅπαντες γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ, αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς ἅπαντα τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλε.

58. Έδωσα τόπο στην οργή: Άφησα τον θυμό μου κατά μέρος και υποχώρησα, έδειξα σύνεση και μετριοπάθεια. Παραίνεση του Παύλου στην προς Ρωμαίους επιστολή (Ρωμ., ιβ΄, 19). μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί, ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ· γέγραπται γάρ· **ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει Κύριος.**

59. Είπα και ελάλησα και αμαρτίαν ουκ έχω: Είπα ό,τι ήταν να πω, το διακήρυξα με παρρησία και επομένως δεν φέρω καμία ευθύνη εάν δεν με ακούσεις. Φράση από το κατά Ιωάννην ευαγγέλιο που λέγεται ελαφρώς παραλλαγμένη αλλά με το ίδιο πάνω-κάτω νόημα (Ιωαν., ιε΄, 22) : εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἀμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ τῆς ἀμαρτίας αὐτῶν.

60. Ειρήνη υμίν: Λέγεται για να σταματήσει η διαμάχη κάποιων. Φράση που είπε ο Χριστός στους μαθητές όταν εμφανίστηκε μπροστά τους μετά την Ανάσταση. Αναφέρεται τρεις φορές στο κατά Ιωάννη (Ιωαν., κ΄, 19, 21, 26) και επίσης στο κατά Λουκάν ευαγγέλιο (Λουκ., κδ΄, 36). Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ λέγει αὐτοῖς· εἰρήνη ὑμῖν.

61. Είναι άπιστος Θωμάς: Χαρακτηρισμός για τον δύσπιστο. Από τον Θωμά, τον μαθητή του Χριστού που δεν πίστευε την ανάστασή του και

ζητούσε να βάλει το δάχτυλό του “επί τον τύπον των ήλων”, δηλαδή πάνω στο σημάδι από τα καρφιά (Ιω., κ', 25). ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί· ἔωράκαμεν τὸν Κύριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὴν χειρᾶ μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω.

62. Για τον φόβο των Ιουδαίων: Για κάθε ενδεχόμενο, για καλό και για κακό. Λέγεται όταν παίρνουμε τα μέτρα μας φοβούμενοι κάποια έξωθεν κακή παρέμβαση σε μια υπόθεσή μας. Είναι από το κατά Ιωάννη ευαγγέλιο, όταν μετά την σταύρωση του Ιησού οι μαθητές του συναντιόνταν κρυφά “δια τον φόβον των Ιουδαίων” (Ιωαν., κ', 19) Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς· εἰρήνη ὑμῖν.

63. Γη της επαγγελίας: Το λέμε για να δείξουμε ότι ένας τόπος είναι πλούσιος και παραγωγικός, ότι έχει όλα τα καλά, ότι είναι ο ιδανικός τόπος για να ζήσουμε. Η έκφραση προέρχεται από την Παλαιά Διαθήκη* όπου “γη της επαγγελίας” ήταν η χώρα την οποία είχε υποσχεθεί ο Θεός στους Ισραηλίτες όταν αυτοί εγκατέλειψαν την Αίγυπτο. (Εδοδ., γ', 8) καὶ κατέβην ἐξελέσθαι αὐτοὺς ἐκ χειρὸς τῶν Αἰγυπτίων καὶ ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς ἐκείνης καὶ εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς γῆν ἀγαθὴν καὶ πολλήν, εἰς γῆν ρέουσιν γάλα καὶ μέλι, εἰς τὸν τόπον τῶν Χανααναίων καὶ Χετταίων καὶ Ἀμορραίων καὶ Φερεζαίων καὶ Γεργεσαίων καὶ Εὐαίων καὶ Ἰεβουσαίων.

*Σημ.: Δεν μπόρεσα να βρώ αν η φράση “γη της επαγγελίας” περιέχεται αυτούσια στην Παλαιά ή και στην Καινή Διαθήκη. Υπάρχουν πολλά σημεία (όπως το ανωτέρω απόσπασμα) όπου περιγράφεται χωρίς όμως να ονοματίζεται ρητά “γη της επαγγελίας”.

64. Περίοδος ισχνών αγελάδων: Περίοδος φτώχειας, δυσκολιών και οικονομικής στενότητας. Προέρχεται από το όνειρο που είδε ο Φαραώ και που του το εξήγησε ο Μωυσής. Σύμφωνα με την εξήγηση οι επτά παχιές αγελάδες ήταν επτά χρόνια αφθονίας και οι επτά ισχνές αγελάδες επτά

χρόνια φτώχειας που θα ακολουθούσαν. (Γεν., μα', 3) ἄλλαι δὲ ἑπτὰ βόες ἀνέβαινον μετὰ ταύτας ἐκ τοῦ ποταμοῦ αἰσχροὶ τῷ εἶδει καὶ λεπταὶ ταῖς σαρκὶ καὶ ἐνέμοντο παρὰ τὰς βόας ἐπὶ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ·

65. Οι πληγές του Φαραώ: Συχνά αναφέρεται και ως “οι δέκα πληγές του Φαραώ”. Πρόκειται για τις 10 “πληγές” τις 10 καταστροφές δηλαδή, που έστειλε ο Θεός στον Φαραώ της Αιγύπτου για να τον αναγκάσει να επιτρέψει στους Ισραηλίτες να φύγουν από τη χώρα. Εξιστορούνται στο βιβλίο της Εξόδου στα κεφάλαια ζ' έως ια'.

66. Λιμοί, σεισμοί, καταποντισμοί: Παροιμιακή φράση που χρησιμοποιούμε όταν αναφερόμαστε σε μεγάλες θεομηνίες και καταστροφές. Προέρχεται από το κατά Ματθαίον ευαγγέλιο όπου ο Ιησούς μιλώντας για το τέλος του κόσμου, προφητεύει ότι θα προηγηθούν μεγάλες καταστροφές. (Ματθ., κδ', 7) ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ λοιμοὶ καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους· (Οι καταποντισμοί είναι λαϊκή επινόηση, το κείμενο μιλάει για λιμούς, λοιμούς και σεισμούς).

67. Κουστωδία: Λέγεται ειρωνικά για την πολυπληθή και συχνά αχρείαστη συνοδεία κάποιου (π.χ. ήρθε με όλη την κουστωδία του). Αναφέρεται στη φρουρά που έδωσε στους Ιουδαίους ο Πιλάτος για να σφραγίσουν τον τάφο του Ιησού. (Ματθ., κζ', 65). ἔφη αὐτοῖς ὁ Πιλαῖτος· ἔχετε κουστωδίαν· ὑπάγετε ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε.

68. Νίπτω τας χείρας μου: Παροιμιώδης φράση που προέρχεται από την πράξη του Πιλάτου να πλύνει τα χέρια του θέλοντας να αποποιηθεί την ευθύνη για την θανατική καταδίκη του Ιησού. (Ματθ., κζ', 24) ἰδὼν δὲ ὁ Πιλαῖτος ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται, λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου λέγων· ἀθῶός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου· ὑμεῖς ὄψεσθε.

69. Για του λόγου το αληθές: Η έκφραση “για του λόγου του αληθές” στην τρέχουσα γλώσσα σημαίνει “για την επιβεβαίωση του λόγου μου/όσων λέω”. Προέρχεται από το απολυτικό της βάπτισης του Χριστού (...καὶ τὸ Πνεῦμα, ἐν εἶδει περιστερᾶς, ἐβεβαίου τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλές...) όπου όμως η διατύπωση είναι λίγο διαφορετική (ασφαλές αντί αληθές).

70. Μετά φανῶν και λαμπάδων: Για κάποιον που έρχεται με λαμπρή συνοδεία, μεγαλοπρεπώς και με θόρυβο. Αναφέρεται στο πλήθος που πήγε μαζί με τον Ιούδα για να συλλάβουν τον Χριστό στη Γεσθημανή (Ιωάν., ιη΄, 3) ὁ οὖν Ἰούδας λαβῶν τὴν σπεῖραν καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων ὑπηρέτας ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὄπλων.

71. Ἥμαρτον! : Επιφωνηματική έκφραση που δηλώνει μεταμέλεια ή απορία. Την είπε ο Ιούδας όταν επέστρεψε μετανιωμένος τα τριάκοντα αργύρια στους αρχιερείς (Ματθ., κζ΄, 3-4) Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτὸν ὅτι κατεκρίθη, μεταμεληθεὶς ἀπέστρεψε τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς πρεσβυτέροις λέγων· ἥμαρτον παραδούς αἷμα ἀθῶον. οἱ δὲ εἶπον· τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψει.

72. Μη με πιλατεύεις: Φράση που σημαίνει: μη με ταλαιπωρεῖς χωρίς νόημα, μη με βασανίζεις. Προήλθε από την ταλαιπωρία που υπέστη ο Ιησούς από τον Πιλάτο. (Λουκ., κγ΄, 1-25).

73. Και τα καλά δεχόμενα και τα κακά δεχόμενα: Παροιμία που έχει ως βάση την ιστορία του Ιώβ από την Παλαιά Διαθήκη. Τη λέμε, εννοώντας ότι πρέπει να δεχόμαστε αγόγγυστα όχι μόνο τα καλά αλλά και τα κακά, όταν έρχονται, γιατί είναι σταλμένα από το Θεό. (Ιώβ, β΄, 10). ὁ δὲ ἐμβλέψας εἶπεν αὐτῇ ὥσπερ μία τῶν ἀφρόνων γυναικῶν ἐλάλησας εἰ τὰ ἀγαθὰ ἐδεξάμεθα ἐκ χειρὸς κυρίου τὰ κακὰ οὐχ ὑποίσομεν ἐν πᾶσιν τούτοις τοῖς συμβεβηκόσιν αὐτῷ οὐδὲν ἥμαρτεν ἰωβ τοῖς χεῖλεσιν ἐναντίον τοῦ θεοῦ.

74. έλι και γάλα: Περιγράφει μια κατάσταση αρμονίας και απόλυτης συμφωνίας, (π.χ. “αυτοί τάχουνε μέλι και γάλα”) ή μία κατάσταση όπου όλα βαίνουν καλώς. Υπάρχει στον Ακάθιστο Ύμνο (χαῖρε, ἐξ ἧς ρέει μέλι καὶ γάλα) και στην Παλαιά Διαθήκη (Άσμα Ασμάτων, δ', 11). κηρίον ἀποστάζουσιν χεῖλη σου νύμφη μέλι καὶ γάλα ὑπὸ τὴν γλῶσσάν σου καὶ ὄσμῃ ἱματίων σου ὡς ὄσμῃ λιβάνου.

75. Στο Δόξα Πατρί: Κατακούκελα, κατακέφαλα. Στη λαϊκή γλώσσα “δόξα πατρί” λέγεται το σημείο του κεφαλιού στην μέση του μετώπου, και προέρχεται βέβαια από τον σταυρό που κάνει ο ιερέας όταν εκφωνεί το “Δόξα πατρί και Υιώ και Άγίω Πνεύματι, αμήν”. Τη στιγμή που λέει “Δόξα Πατρί” το χέρι είναι στο μέτωπο.

76. Αγρόν ηγόρασε: Λέγεται για κάποιον που δείχνει πλήρη αδιαφορία ή που δεν ανταποκρίνεται στο αίτημά μας. Είναι από την παραβολή με τον πλούσιο οικοδεσπότη που είχε καλέσει σε δείπνο κάποιους και αυτοί δεν ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση (Λουκ., ιδ', 18) καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς παραιτεῖσθαι πάντες. ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ· ἀγρόν ἠγόρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελθεῖν καὶ ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον.

77. Ό,τι σπείρεις θα θερίσεις: Παροιμία που βασίζεται σε απόσπασμα από την προς Γαλάτας επιστολή του Παύλου. Ο καθένας θα απολαύσει ανάλογα με τις πράξεις του. (Γαλάτ., στ', 7). μὴ πλανᾶσθε, Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται· ὃ γὰρ ἐὰν σπείρη ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει.

78. Ουδείς προφήτης στον τόπο του: Έκφραση που προέρχεται από γνωστή ρήση του Ιησού. Λέγεται για κάποιον που δεν αναγνωρίζεται ή υποτιμάται η αξία του στον τόπο του. (Λουκ., δ', 24) εἶπε δέ· ἀμήν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδείς προφήτης δεκτός ἐστὶν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ.

79. Ούτε φωνή ούτε ακρόαση: Έκφραση που προέρχεται από την Παλαιά Διαθήκη και σημαίνει ότι δεν πήραμε απάντηση, δεν βρήκαμε κανένα

σημείο ζωής, δεν έχουμε κανένα νέο από κάποιον. (Π.Δ. 3, Βασιλειών Γ, ιη', 26). καὶ ἔλαβον τὸν μόσχον καὶ ἐποίησαν καὶ ἐπεκαλοῦντο ἐν ὀνόματι τοῦ Βάαλ ἐκ πρωΐθεν ἕως μεσημβρίας καὶ εἶπον· ἐπάκουσον ἡμῶν, ὁ Βάαλ, ἐπάκουσον ἡμῶν· καὶ οὐκ ἦν φωνὴ καὶ οὐκ ἦν ἀκρόασις· καὶ διέτρεχον ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, οὗ ἐποίησαν.

80. Αυτά είναι “εκ του πονηρού”: Έκφραση του Χριστού από το κατά Ματθαίον ευαγγέλιο. Λέγεται για κάποιον που δρα, συμπεριφέρεται, μιλάει έχοντας ύποπτα κίνητρα και πονηρούς σκοπούς. (Ματθ., ε', 37) ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναί, οὐ οὐ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν.

81. Προφάσεις εν αμαρτίαις: Ψεύτικες και αστήριχτες δικαιολογίες που δεν πείθουν. Φράση παρμένη αυτούσια από τους Ψαλμούς του Δαβίδ (Ψαλμ., ρμ', 4) μὴ ἐκκλίνης τὴν καρδίαν μου εἰς λόγους πονηρίας τοῦ προφασίζεσθαι προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις σὺν ἀνθρώποις ἐργαζομένοις τὴν ἀνομίαν, καὶ οὐ μὴ συνδυάσω μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν αὐτῶν.

82. Βαβέλ, Πύργος της Βαβέλ: Έκφραση που λέγεται για να υποδηλώσουμε ότι υπάρχει πλήρης ασυνεννοησία, ασυμφωνία και σύγχυση. Προέρχεται βέβαια από τη γνωστή ιστορία της Βίβλου για τον πύργο της Βαβέλ. (Γέν., ια', 6-9). Αξίζει όμως να αναφέρουμε ότι η εβραϊκή λέξη “Βαβέλ” δεν εμφανίζεται στο ανωτέρω απόσπασμα (μετάφραση των εβδομήκοντα).

83. Τα ελέη του Θεού: Η έκφραση σημαίνει όλα τα αγαθά της γης, ὅτι επιθυμεί η ψυχή μου π.χ. είχε μες στο σπίτι του όλα τα ελέη του Θεού. Απαντάται και επιφωνηματικά ως «πλούσια τα ελέη!» και τότε λέγεται συνήθως ειρωνικά για κάποιον που έχει σε αφθονία κάτι. Η φράση είναι παρμένη από ευχή που διαβάζει ο ιερέας στην ακολουθία της αρτοκλασίας.

84. Γης Μαδιάμ, τα έκανε γής Μαδιάμ: Τα έκανε άνω κάτω, τα κατέστρεψε όλα, τ' αναποδογύρισε, τα σκόρπισε. Μαδιάμ ήταν η χώρα των

Μαδιανιτών τους οποίους οι Ισραηλίτες εξόντωσαν και κατέστρεψαν τις πόλεις τους (Κριταί κεφ. στ', ζ').

85. Τι μέλλει γενέσθαι: Τι πρόκειται να γίνει. Λέγεται συνήθως όταν δεν μπορούμε να προδικάσουμε την έκβαση μιας υπόθεσης ή τι θα γίνει στο μέλλον (δεν ξέρω τι μέλλει γενέσθαι). Φράση από την Αποκάλυψη. (Αποκ., α', 19) γράψον οὖν ἃ εἶδες, καὶ ἃ εἴσι καὶ ἃ μέλλει γίνεσθαι μετὰ ταῦτα.

86. Είναι του ιδίου φυράματος: Είναι από την ίδια “πάστα”, έχει τα ίδια χαρακτηριστικά. Προέρχεται από φράση του Αποστόλου Παύλου (Ρωμ., θ', 21). ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι ὃ μὲν εἰς τιμὴν σκεῦος, ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν;

87. Τα τριάκοντα αργύρια: Το λέμε όταν αναφερόμαστε στο τίμημα της προδοσίας κάποιου (π.χ. με πούλησε για τριάκοντα αργύρια). Πολλές φορές λέγεται και ως “τα αργύρια της προδοσίας”. Παρμένη φυσικά από την προδοσία του Ιούδα. (Ματθ., κστ', 14-16) Τότε πορευθείς εἰς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς εἶπε· τί θέλετέ μοι δοῦναι, καὶ ἐγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα αργύρια. καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν ἵνα αὐτόν παραδῷ.

88. Χάθηκε από προσώπου γης: Λέγεται για κάποιον που έχει εξαφανιστεί ολοκληρωτικά. Η έκφραση «από προσώπου γης» είναι παρμένη από την Παλαιά Διαθήκη, από τον διάλογο του Κάιν με τον Θεό (Γέν., δ', 14) εἰ ἐκβάλλεις με σήμερον ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου κρυβήσομαι, καὶ ἔσομαι στένων καὶ τρέμων ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἔσται πᾶς ὁ εὐρίσκων με, ἀποκτενεῖ με.

89. Χαίρε, βάθος αμέτρητον: Λέγεται μεταφορικά, για να εκφραστεί το μεγάλο βάθος ή κάτι που φαντάζει υπερβολικό, ακατανόητο και δυσερέυνητο. Η φράση δεν υπάρχει κάπου αυτούσια αλλά είναι παραποίηση φράσης από τον Ακάθιστο Ὑμνο: «χαίρε, βάθος δυσθεώρατον».

90. Χαράς ευαγγέλια: Λέγεται ως έκφραση μεγάλης χαράς. (Εναρκτήρια φράση του δοξαστικού των αποστίχων στον εσπερινό του Ευαγγελισμού).

91. Έναντι πινακίου φακής: Η φράση δεν υπάρχει αυτούσια αλλά προέρχεται από την βιβλική αφήγηση της ιστορίας του Ησαΰ, που πούλησε τα πρωτοτόκια του για ένα πιάτο φακή. Στις μέρες μας λέγεται για κάποιον που πουλάει ή παραχωρεί κάτι με ευτελές αντάλλαγμα. (Γέν., κε', 34) Ἰακώβ δὲ ἔδωκε τῷ Ἡσαΰ ἄρτον καὶ ἔψημα φακοῦ, καὶ ἔφαγε καὶ ἔπινε καὶ ἀναστὰς ὤχθη· καὶ ἐφάυλισεν Ἡσαΰ τὰ πρωτοτόκια.

92. Δεν έχει πού την κεφαλήν κλίνει: Σημαίνει “αυτός είναι πάμφτωχος, δεν έχει στον ήλιο μοίρα”. Έχουν γραφτεί πολλά για το εάν το σωστό είναι “κλίνει” (απαρέμφατο) ή “κλίνη” (υποτακτική). Στο ευαγγέλιο παραδίδεται ως “κλίνη” (Ματθ., η', 20) καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλήν κλίνει. Ακριβώς η ίδια διατύπωση υπάρχει και στο κατά Λουκάν (Λουκ., θ', 58). Ωστόσο στη φρασεολογία έχει επικρατήσει ο τύπος με το απαρέμφατο “κλίνει”, ήδη από τον 4ο αιώνα που τον συναντάμε σε κείμενο του Ιωάννη Χρυσόστομου. [Περισσότερα για την έκφραση, και τον τύπο που έχει επικρατήσει, σε ειδικό άρθρο].

93. Ως κόρην οφθαλμού: Λέγεται για κάτι εξαιρετικά πολύτιμο, που πρέπει να διαφυλαχτεί με ιδιαίτερη προσοχή και επιμέλεια. (Ψαλμ., ιστ', 8). φύλαξόν με ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ· ἐν σκέπη τῶν πτερυγῶν σου σκεπάσεις με.

94. Ως πρόβατον επί σφαγῆν: Λέγεται για κάποιον που κατηγορείται άδικο ενώ είναι αθώος, ή ακόμα γι αυτόν που σύρεται σε ταλαιπωρίες και βασανισμούς εντελώς ανυπεράσπιστος και αδύναμος (Πραξ. Αποστ., η', 32) ἡ δὲ περιοχὴ τῆς γραφῆς ἦν ἀνεγίνωσκεν ἦν αὕτη·ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγῆν

ἤχθη·καὶ ὡς ἄμνός ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ.

95. Ἦγγικεν ἡ ὥρα: Λόγια που εἶπε ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς μαθητὲς του λίγο πρὶν τὴ σύλληψή του. Σημαίνει “ἔφτασε ἡ ὥρα” καὶ το λέμε ὅταν πλησιάζει ἡ ὥρα γιὰ κάτι σημαντικό που περιμένουμε νὰ γίνῃ (Ματθ., κστ΄, 45) τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς· καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε! ἰδοὺ ἤγγικεν ἡ ὥρα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν.

96. Σὺ εἶπας: Λόγια που εἶπε ὁ Ἰησοῦς στὸν Ἰούδα, κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ μυστικοῦ δείπνου, ὅταν ἀποκάλυψε στους μαθητὲς του πὼς κάποιος ἀπὸ αὐτοὺς θὰ τον προδώσει. Ἐπίσης τὸ ἐπανελάβε ἐνώπιον τοῦ ἀρχιερέα ὅταν αὐτὸς τον ρωτοῦσε ἐπίμονα νὰ πει εἰς ἂν εἶναι υἱὸς τοῦ Θεοῦ. (Ματθ., κστ΄, 25 καὶ 63-64). ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας ὁ παραδιδὸς αὐτὸν εἶπε· μήτι ἐγὼ εἶμι, ῥαββί; λέγει αὐτῷ, σὺ εἶπας. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ· ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· σὺ εἶπας.

97. Το φιλί του Ἰούδα: Παροιμιώδης ἐκφραση που παραπέμπει στὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα, ἡ ὁποία ἐπισφραγίστηκε με τὸ φιλί που ἔδωσε στὸν Ἰησοῦ. (Λουκά, κβ΄, 47) Ἔτι δὲ αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ ὄχλος, καὶ ὁ λεγόμενος Ἰούδας, εἷς τῶν δώδεκα, προῆγεν αὐτοὺς, καὶ ἤγγισε τῷ Ἰησοῦ φιλησάμενος αὐτόν· τοῦτο γὰρ σημεῖον δεδώκει αὐτοῖς· ὃν ἂν φιλήσω, αὐτὸς ἐστίν.

98. Πρὶν ἀλέκτωρ λαλήσει: Φράση που λέγεται ὅταν κάποιος ξεχνάει πολὺ γρήγορα τὶς υποσχέσεις του ἢ αὐτὰ που ἔχει πει. Ἐχει νὰ κάνει με τὴν ἀρνήσιν τοῦ Πέτρου τὴν ὁποία εἶχε προφητεύσει ὁ Χριστὸς. (Λουκά, κβ΄, 61 καὶ Ματθ., κστ΄, 34) καὶ στραφείς ὁ Κύριος ἐνέβλεψε τῷ Πέτρῳ, καὶ ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου, ὡς εἶπεν αὐτῷ ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι ἀπαρνήσῃ με τρίς· ὁ δὲ εἶπε· λέγω σοι, Πέτρε, οὐ φωνήσει σήμερον ἀλέκτωρ πρὶν ἢ τρίς ἀπαρνήσῃ μὴ εἰδέναι με.

99. Κεκλεισμένων των θυρών: Η έκφραση “κεκλεισμένων των θυρών” που χρησιμοποιείται στα δικαστήρια αλλά και αλλού, απαντάται στο κατά Ιωάννην ευαγγέλιο, όταν οι μαθητές, μετά την σταύρωση του Χριστού, συναθροίστηκαν “κεκλεισμένων των θυρών” για “τον φόβο των Ιουδαίων” (Ιωάν., κ', 19.) Ούσης οὖν ὀψίας τῆ ἡμέρα ἐκείνη τῆ μιᾶ τῶν σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς· εἰρήνη ὑμῖν.

Σημ.: Στο εδάφιο αυτό του Ιωάννη έχουμε τρεις φράσεις που έχουν γίνει παροιμιώδεις, το “κεκλεισμένων των θυρών” το “δια τον φόβον των Ιουδαίων” και το “ειρήνη υμίν”).

100. Ιησούς Χριστός νικά κι όλα τα κακά σκορπά! Φράση που λέγεται ως εκδήλωση μεγάλης έκπληξης και απορίας για κάτι πολύ περίεργο ή αφύσικο που βλέπουμε ή ακούμε. Συνήθως συνοδεύεται από σταυροκόπημα. Είναι μία από τις ευχές της εκκλησίας για τη βασκανία.

(Φτάσαμε αισίως τις 100 λέξεις-φράσεις παρμένες ή εμπνευσμένες από την εκκλησιαστική γλώσσα και γραμματεία. Σαν κατακλείδα, και για να περάσουμε «πάνω από τον πήχη», ας βάλουμε ένα πασίγνωστο κλισέ που ακούγεται πολύ στις μέρες μας).

101. Βιβλική καταστροφή: Πολυχρησιμοποιημένη φράση που έχει γίνει κλισέ, κυρίως σε δελτία ειδήσεων και στη γλώσσα των δημοσιογράφων γενικότερα. Είναι τόσες πολλές και τόσο μεγάλες οι καταστροφές που περιγράφονται στα βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης (κυρίως) και στην Αποκάλυψη, ώστε έχει επικρατήσει κάθε μεγάλη καταστροφή να χαρακτηρίζεται πλέον ως “βιβλική καταστροφή”.

Μετά από μια τόσο καλή δουλειά, δεν έχω παρά να ευχαριστήσω στον Αλέξη για ένα άρθρο που θα αποτελέσει σημείο αναφοράς στο ιστολόγιο. Φυσικά το καθένα από τα 101 λήμματα του άρθρου θα μπορούσε να αναπτυχθεί περισσότερο, ακόμα και ν' αποτελέσει αυτόνομο άρθρο, κάτι που έχει ήδη γίνει για ορισμένα και που μπορεί να γίνει (ή που θα γίνει) για άλλα.